

Bambiniotis: «"No estresses" i "per descomptat" han esdevingut les nostres noves paraules nacionals»

Marnie Papamattheou
Traducció: Rubén Montañés

Aquesta entrevista de Marnie Papamattheou a Geórgios Bambiniotis va ser publicada l'1 d'octubre del 2024 en el diari *To Bήμα* (*La Tribuna*); la podeu llegir al següent enllaç: <https://www.tovima.gr/print/politics/to-lathos-sti-glossa-einai-synyfasmeno-me-tin-agonia-tou-logou/>

L'eminent lingüista i acadèmic parla sobre els errors lingüístics que fem avui, la qualitat de l'educació, els exàmens panhel·làdics, comenta la qualitat del discurs polític, el qual «es troba en declivi», i recalca la necessitat de reinstaurar l'Institut Pedagògic.

Imatge: tolima.gr

Quines són les nostres noves paraules nacionals? El professor de Lingüística Geórgios Bambiniotis les va escollir fa temps i respon al punt: «Per descomptat [εγνοείται]» i «no t'estresses [μην αγχώνεσαι]». «"Per descomptat" per a tot i "no t'estressis" fins i tot quan les situacions fan evident que l'estress no pot defugir-se», hi fa broma.

En la indefugible recerca d'altres hàbits lingüístics que ens fan riure, té preparat el millor: «No oblidem l'inimitable "bon vespre [καλησπέρα]" a les dotze del migdia i quan fora llueix el sol, per imitació dels hàbits d'altres països. Què diem per saludar a aquella hora? Diem "passi-ho bé [χαίρετε]", "hola [γεια σας]", "bon migdia [καλό μεσημέρι]". Perquè, si a les dotze diem "bon vespre [καλησπέρα]", llavors a la una de migdia haurem de dir "bona nit [καληνύχτα]" ...»

El moment sembla oportú per a l'observació. Són les dotze en punt de migdia. Una mica el sol, així, de tardor, una mica el plàcid entorn de les Escoles Arsakis de Psikhikó on ens hem citat, una mica el començament del nou any, porten sovint a conversa la broma, «un brollador de rialla» segons Terzakis. El sr. Bambiniotis tot just ha arribat d'un acte i ja es prepara per al següent. Una energia que envejaria fins i tot un jove de disset anys, d'aquests que criden a l'esbarjo de la seva escola, a pocs metres de distància de nosaltres.

A la conversa, que comença amb els mòbils a les escoles i la seva prohibició, el sr. Bambiniotis comenta «santa decisió» i ràpidament acaba en la filosofia de la seva vida: la nostra llengua és una idea, és la nostra cultura, la nostra educació, la nostra identitat. Però l'hem degradat a la categoria d'una eina. En aquesta forma, feble, limitada, astènica, es barreja amb paraules angleses, es lliura als argots, decau i s'humilia als fragments del discurs polític d'avui.

Com ereu com a alumne?

Vaig estudiar al 9è Gimnàs de la plaça Kumunduru, en una classe amb altres setanta condeixebles i amb excel·lents professors. Era un bon alumne, amb una capacitat particular per a l'ús de la llengua. I, per suposat, editor del diari *Trompeteig estudiantil* [*Μαθητικών Σάλπισμα*].

És a dir, fèieu entrevistes i escrivieu reportatges?

Naturalment. Feia entrevistes i també escrivia l'article principal del diari, que per cert tenia quatre pàgines. Als exàmens, vaig entrar de seguida a la Universitat, al Departament de Filologia, on vaig descobrir la lingüística i m'hi vaig dedicar. Per la mateixa escola vam passar els professors universitaris Pavlos Sakel-laridis i Athanàsios Kaminis, l'ex-ambaixador de Grècia als Estats Units Lukàs Tsilas i el polític de SÍRIZA Alekos Flamburaris».

Heu comès errors de llengua?

Aquí desfaré una fal·làcia. No hi ha parlant de la llengua que no faci errors. L'error en la llengua sens dubte està entreteixit amb l'angoixa del discurs, quan hom intenta expressar-se sobre temes o conceptes difícils. La infal·libilitat és quelcom que té relació amb la idea del parlant ideal, i no hi ha «parlant ideal».

Vosté quants errors d'aquesta mena recorda?

Un tipus que se m'ha escapat, per exemple, és «υποκαθιστώ 'reemplaçar'» en lloc d'«αντικαθιστώ 'substituir'», que són mots distints, quant a formes gramaticals s'ha donat el cas que no he dit «χρησιμοποιείτο», sinó «χρησιμοποιούταν», quelcom que jo no aprovaria. Tanmateix, allò important és que diguem que el lingüista, coneixent com és de complicada l'estructura de l'univers de la llengua, mai no té l'arrogància de creure's

infal·lible. El lingüista és el jutge més indulgent, perquè sap com s'esdevenen els errors de llengua i la complexitat d'aquesta. Al contrari, les caracteritzacions més salvatges, agressives, insultants en temes semblants els sentireu, precisament, d'aquells que tenen els problemes més grans en l'ús de la llengua.

Quina paraula s'ha «batejat» en grec amb més èxit?

Diria que la paraula «Διαδίκτυο» que vaig crear fa anys per expressar en grec «Internet». Com ha quedat palès, d'altra banda, pel seu ús i la seva difusió.

I la més fracassada?

Potser «απαγορευτικό» per a «lockdown».

Un problema de la nostra educació que us molesti?

Em molesta el concepte «acadèmia». Suposa el menyspreu a llarg termini (o també l'eliminació) de l'ensenyament a l'escola. A més a més, em molesta el fet que hem carregat tantíssima informació a l'escola que hem fet detestable el concepte d'instrucció, de l'educació i de la formació als nostres joves. Paral·lelament, amb el caràcter utilitarista dels darrers cursos del liceu, que apunta cap a l'accès a les universitats, hem eliminat la idea de la instrucció que normalment s'identifica amb la idea de l'educació i de l'escola.

Quina és la pitjor caracterització que podeu imaginar?

La manca absoluta de valors i regles.

Heu conegut polítics d'aquesta mena en l'àmbit de la instrucció?

Diria que no, erraria si diguéis que ministres d'Instrucció no tenien valors, principis o regles. D'altra banda, la noció i el contacte que amb això tenien alguns era escàs. En la direcció contrària, tanmateix, i com a millor caracterització, diré que crec en l'honorabilitat. La persona honorable és troba bé amb ella mateixa i amb les altres. Respecta i té contacte amb els valors reals. Quan aquests manquen, s'altera la forma de la persona. Si no creus en alguns valors i no observes alguns principis, senyoregen finalment l'interès, l'utilitarisme i els objectius més mesquins en la vida.

Com caracteritzàrieu la qualitat del discurs polític avui?

El discurs polític es troba en declivi, perquè en gran mesura ha esdevingut instrument d'agressivitat, de negació, de menyspreu, i aquests han esdevingut els seus elements predominants. Tanmateix, el discurs polític ha de tenir una puresa d'intencions. Ha de tenir aquell element de la comunicació que és el descobriment de les nocions, dels conceptes, de les idees, de la manera de pensar, i no la dissimulació vigent en gran mesura

avui dia, o la distorsió. Per això parlo de comunicació. Què és, al capdavant, la comunicació? És la trobada de persona amb persona. La trobada, què pressuposa? Pressuposa veritat i sinceritat en les propostes, en les informacions, en la crítica. Si tot això es posa en perill i pateix, llavors no podem parlar de qualitat de comunicació, especialment en el discurs polític. I, certament, ens interessa sempre el desideràtum, la regla i el model, no ens interessa la divergència.

Quan no tens models o tens un discurs polític distorsionat, la distorsió passa, i ampliada, a les persones i a les relacions entre aquestes. I això és un problema major. Només si canvia el pensament polític i el discurs polític, però sobretot si cau un gran pes a l'escola en relació amb el que he dit, pot capgirar-se la situació que descrivim. Perquè la raó de l'existència de l'escola – més enllà dels pensaments i els coneixements que ha de donar perquè hom pugui donar suport al pensament crític i al judici – és, al capdavant, la formació. Què vol dir això? La creació d'un ciutadà responsable, d'un ciutadà que pensa críticament, que es controlarà ell mateix i controlarà els altres. D'un ciutadà sensible, que pensarà en els problemes dels altres i voldrà ajudar-hi. I, sens dubte, d'un ciutadà cultivat, que tindrà instrucció, cultura, valors, principis, regles.

Això, certament, no s'assembla a l'escola a Grècia...

Sí, però pensem-hi, perquè si no creem sensibilitats dins de l'escola, aquestes no es crearan per models socials. En una escola que contínuament es degrada gràcies al món digital, allí començarà a haver-hi un gran problema. És característic que dos països que hi excel·lien fa uns anys, Finlàndia i Suècia, ara es fan enrere i retornen al llibre i la llapissera. L'escriptura manuscrita no s'ha d'abandonar mai ni s'ha de substituir per colpejar tecles.

Crec que aquí hem perdut ja moltes batalles. Per exemple: sabeu què significa el mot φλεξάω? O el mot γκρινιζ?

(Somriu) No ho sé. No m'és un problema, perquè els joves avui tenen el seu propi codi. Com que per edat estic a molta distància d'ells, no tinc l'obligació de conèixer alguns termes, mots que fan servir o el codi que elabora la colla.

Tanmateix, com hem arribat a retòrcer així la llengua grega?

Hem deixat, en contrast amb el nostre passat grec, de considerar la nostra llengua un valor. Hem passat a una percepció barata, utilitarista de la llengua com a eina. I no com a valor. Llengua com a valor vol dir ser conscient que la meua llengua té relació amb la meua cultura, la meua història, el meu pensament, la meua identitat. Si no veig així la meua llengua en faig una simple eina. La percepció com a eina potser et durà a utilitzar més l'anglès que el grec, és a dir, a utilitzar una llengua de fusta, amb un vocabulari reduït, simplement per dir quelcom a l'altre.

Com definiríeu la situació política al nostre país avui?

Caòtica i fins i tot perillosa. No vull ser absolut, és cert, veig que s'hi fan esforços, però m'intranquil·litzen tendències dissolvents i situacions ideològiques extremes.

Quins perills correm avui?

Avui tenim una oposició sense força, i fins i tot desfeta. O sentim postures i punts de vista extrems que no ajuden gens a solucionar els problemes del ciutadà. El predomini polític d'un sol partit mai no ha ajudat a promoure la democràcia i a solucionar els problemes del ciutadà.

Què té gran importància per a la instrucció avui?

La reinstauració de l'Institut Pedagògic. El dirigent polític de torn no té, en aquest moment, cap suport educatiu de pes, amb autoritat, per als temes d'instrucció. Va ser un error la seva substitució per una simple i empetitida comissió educativa com ho és l'Institut de Política Educativa [Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)] avui.

Potser, tanmateix, els ministres no volen un òrgan «de savis» d'aquesta mena perquè no els lliguin amb les seves propostes...

És evident que això desitgen, tant per la ignorància dels temes de l'educació – perquè un ministre no està obligat a conèixer els temes de l'educació – com pel desig d'evitar-se lligams.

Tanmateix, especialment en el tema de la instrucció (si mai té èxit quelcom així, i hi dono el meu ardent suport), el ministre del govern de torn haurà de seguir un pla més general en el qual s'hauran acordat govern i oposició per tal que es mogui amb llibertat i apliqui una política de consens per tot el món polític. Això facilita el funcionament i la gestió dels temes educatius, perquè el que succeeix avui és que el ministre d'Instrucció té tothom en contra seu: des de les federacions educatives i els pares, fins a l'oposició en bloc. En conseqüència per raons d'equilibri tria els temes menys perillosos.

Heu oblidat també l'oposició interna dels partits...

I certament hi ha també oposició, o millor un intervencionisme, per persones del seu mateix partit.

Té qualitat l'educació a Grècia, avui?

Però el problema és precisament que li manca qualitat. I em temo que mesures que enfronten més la tecnologia de l'educació no solucionen el problema de l'essència de l'educació. Calen intervencions polítiques fonamentals, essencials. Per exemple, tenim una

escola primària (sis anys d'escola amb dos de preescolar). Quan els nens acaben aquest cicle, estem segurs que han aconseguit els coneixements que s'exigeixen a un nen que ha acabat l'educació primària? No dic, és clar, que caiguem en un sistema salvatge d'exàmens per verificar-ho, però em pregunto si el ministeri d'Instrucció fa el seguiment i el control mitjançant mostratges (tot just aquí cal l'Institut Pedagògic) d'allò que s'ha esdevingut en els vuit anys de l'educació primària. Han donat resultat aquests anys? Si no n'han donat, intervinguem i corregim. El mateix s'ha de fer al gimnàs i al liceu, avui mort. Cal ressuscitar el liceu. La intervenció del ministre d'Instrucció de torn ha d'analitzar mitjançant mostratge els objectius pedagògics de cada cicle, i en conseqüència planificar-hi intervencions.

I en això, sens dubte, juga un ingent paper l'avui inexistent formació contínua del docent, que a més a més està mal pagat.

Tanmateix, a més de tot això, potser avui ensenyem a l'alumnat moltes coses, amb exageració...

Hi estic absolutament d'acord. Parlem de masses d'informacions que llancem al nostre alumnat perquè les aprenguin, sense assimilar mai el coneixement útil que contenen. És a dir, molta informació que no es transforma en coneixement útil, que resta finalment inassimilada. Això és gran tema. En cada objecte hem de saber exactament què és útil, per ensenyar-ho com a prioritat absoluta. Poc i bo, en dic jo. La tendència més general que s'havia expressat als Estats Units, el *back to basics*, crec que és l'hora que arribi també aquí.

Han d'abolir-se els exàmens panhel·làdics?

Això és un tema major. El liceu ha de retrobar el seu caràcter educatiu, formatiu, i combinar-se amb l'accès a la universitat. Ha d'existir una forma d'exàmens de caràcter panhel·làdic i irreprotxable fins que es reconegui el rendiment de l'alumnat al liceu i el valor del Certificat Nacional [Εθνικό Απολυτήριο]. Tanmateix, han d'abolir-se els exàmens panhel·làdics en la forma que tenen avui. Però això pressuposa un liceu fort i allò obvi, vigent en tots els països avançats: valoració, apreciació del rendiment de l'alumnat al liceu, però una valoració que ha de tenir un caràcter irreprotxable i pot tenir-lo.

Violència de menors?

Crec que aquesta violència descontrolada dels menors és un reflex de l'abolició quasi completa de l'educació a les escoles, és a dir, del cultiu dels valors dels quals hem parlat. Del respecte, de l'empatia, de la humanitat. Això s'ha perdut a les escoles i en general a la societat, amb el resultat que veiem l'«heroisme» perillós, menyspreable, de pujar a les xarxes socials per vantar-te del maltractament d'un nen indefens, en lloc d'ajudar-lo perquè es mostri el teu poder contra la indefensió de l'altre.